

Sosyal Psikolojiye Giriş ve Araştırma Yöntemleri

Ne biliyoruz?

- TV'de izlenen şiddet, izleyicilerde şiddeti artırır mı?
- Pornografik yayınlar (örneğin cinsel içerikli filmler), erkeklerde cinsel şiddeti artırır mı?
- Birinin saldırıya uğradığını gördüğünüzde nasıl bir tepki verirsiniz?
- Markette hırsızlık yapan birini görseniz, görevlilere haber verir misiniz?
- Seçimlerden önce yapılan anket sonuçlarının yayınlanması seçmenlerin oy verme davranışlarını etkiler mi?

Sosyal Psikolojide Yöntem

- İnsanlar sosyal dünyada meydana gelen olayların nedenlerini anlamak için çoğu zaman kendilerine sorular sorarlar ve bir şekilde de bu sorulara cevap verirler. Bu anlamda herkes birer «amatör psikolog» gibidir. Buna sağduyu psikolojisi veya sağduyu yaklaşımı denir.
- Sağduyuya dayalı açıklamalara güvenildiği sürece, olaylar hakkında fazla bir şey öğrenilemez.
- Olayları anlamak için bazen de genel inanışlara (örneğin deyimler, atasözleri, vb.) başvurulur. Bu tür inançlar çoğu zaman birbiriyle çelişen açıklamalar içerdiği için hangisinin doğru olduğundan emin olamazsınız.

Geçmiş görüş yanlılığı

- Kişinin bildiği, olmuş bitmiş bir olayı aslında ne kadar öngörebileceğini abartma eğilimi.

«Bunu araştırmanıza gerek yoktu, bana sorsanız sonucun böyle olacağını size söyledim»

Sosyal Psikoloji Deneye Dayalı Bir Bilimdir

- Sosyal psikolojide yapılmış bazı deneylerin sonucu insanlara tanıdık gelebilir. Çünkü sosyal psikoloji günlük yaşamda hepimizin yakından aşına olduğu konularla ilgilenir.
- Deneysel yöntemi çokça kullanmakla beraber gözlem ve korelasyon yöntemi de sık kullanılan araştırma yöntemleridir.

Sosyal Psikolojide Araştırma

Bilim

- Gözlem, kavramlaştırma, genelleme, kuram oluşturma.
- Nesnel, olgulara dayalı, sınanabilir, tekrarlanabilir

Bilimin amaçları

- Anlamak, açıklamak, tahmin ve kontrol etmek.

Araştırma türleri

- Kuramsal araştırma X Görgül /Ampririk) araştırma

Kuramsal: Belli bir kuramla ilişkili, kurama dayalı hipotezlerle başlayan araştırmalar. Örneğin; «Ödüllendirilen bir saldırgan modeli izleyenler daha saldırgan davranır» hipotezinin sınanması

Görgül: Kurama dayanmaz, ilgilenilen değişken hakkında olabildiğince çok miktarda bilgi toplamaya yarar.

- Temel araştırma X Uygulamalı araştırma

Temel araştırmalarda genel bir sorun (Örneğin; korkunun tutum değişikliği üzerindeki etkisi) zerinde durulur.

Uygulamalı araştırmalarda ise belli bir sorun üzerinde (örneğin; yüksek korku düzeyi, sigara aleyhindeki kampanyaların etkililiğini artırır mı?) üzerinde durulur.

Sosyal Psikolojide Yöntem

- Bilimsel Yöntem: Tümevarım ve Tümdengelim
- Araştırma Türleri
 - Deneysel X Deneysel Olmayan
 - Deneysel X İlişkisel
- Araştırma Türleri
 1. Gözlem
 - Doğal gözlem
 - Etnografya
 - Kavram oluşturma
 - Hipotez ve kuram geliştirme
 - Arşiv Analizi
 2. Korelasyon Yöntemi
 - Tarama (Survey)
 3. Deneysel Yöntem
 - Laboratuvar deneyi
 - Bağımlı değişken / Bağımsız değişken
 - Seçkisiz atama
 - Denek yanlılığı / Deneyci yanlılığı
 - Alan deneyi
 - Doğal deney
 - İç Geçerlik / Dış geçerlik
- Sosyal Psikoloji ve Araştırma Etiği:
Aldatma (yanlış bilgi verme), güvensizlik, gönüllü katılım, onay alma, kurumsal inceleme, zarar vermeme, sonradan bilgilendirme

Gözlem Yöntemi

- İnsan davranışları yakından gözlemlenerek, davranışlar hakkında birçok şey öğrenilebilir.
- Gözlem, araştırmacının insanları gözlemlediği ve davranışlarından edindiği izlenimleri ve ölçümleri sistematik olarak kaydettiği bir yöntemdir.
- Gözlemlerin sistematik olması ve ayrıntılı kaydedilmesi son derece önemlidir.
- Gözlem yöntemi, araştırmanın konusuna, araştırmacının gözlem sürecindeki rolüne ve araştırmacının amacına göre farklı biçimlerde uygulanabilir.
- Etnografya, araştırmacının bir grubu veya bir kültürü içinden gözlemleyerek ve kendi fikirlerini dayatmaktan kaçınarak anlamaya çalıştığı bir araştırma yöntemidir.
- Gözlemde güvenilirliği arttırmak için iki farklı gözlemcinin yaptığı gözlemler birbiri ile karşılaştırılmalıdır.

Arşiv Analizi

- Araştırmacının bir kültürle ilgili toplanmış belgeleri (arşivleri) incelediği (Örneğin Örneğin, günlükler, romanlar, mektuplar, vb.) araştırma yöntemidir.
- Dijital ses ve görüntü kayıtlarının yaygınlaşması ve bilgisayar teknolojilerinin kullanılması, bu tür araştırmaları kolaylaştırmaktadır. Örneğin sosyal medyada milyonlarca kişinin mesajları kısa süre içerisinde analiz edilerek belli konulardaki eğilimler tespit edilebilmektedir.

Korelasyon Yöntemi

- Korelasyon yöntemi, iki ya da daha fazla sayıda değişkenin sistematik olarak ölçülmesi yoluyla aralarındaki ilişkinin değerlendirildiği (birinin diğerini ne kadar öngördüğü/yordadığı) araştırma yöntemidir.
- Değişkenlerden birinin diğer değişkeni ne kadar öngördüğünü hesaplamaya yarayan istatistiksel tekniğe **korelasyon katsayısı** denir.
- Genellikle taramalarda (survey) kullanılır. **Taramalar**, temsili bir örneklem oluşturan insanların, davranışları ve tutumları ile ilgili soruları (genellikle isim vermeden) yanıtladığı araştırmalardır.
- Korelasyon yöntemi ekonomik bir yöntemdir. Bu yöntemle çok sayıda değişken arasındaki ilişki kısa süre içerisinde incelenebilir.
- Korelasyon yöntemi, değişkenler arasındaki neden - sonuç ilişkisi (nedensellik) hakkında bilgi vermez.

Deneysel Yöntem: Nedensellik Sorularının Yanıtlanması

- Gerçek bir nedensellik araştırmasından ya da iki değişkenden birinin neden, diğerinin sonuç olduğundan söz ediliyorsa böylesi bir durumda deneysel bir araştırmanın yapılmış olması gerekir.
- Araştırmacı, katılımcıları farklı koşullara rastgele atar ve bu koşulların (insanların tepkileri üzerinde nedensel bir etkisi olduğu düşünülen) bağımsız değişken dışında aynı olmasını sağlar.
- Deneysel araştırmada araştırmacı, olayı sistematik olarak kontrol eder, insanların olayı belirli şekilde yaşamalarını sağlar. Örneğin acil bir duruma müdahale etmeyi gerektiren bir olaya tanık olan kişi sayısının, olaya müdahale etme olasılığını etkileyip etkilememesi bu yöntemle araştırılabilir.
- Katılımcıların deney ve kontrol gruplarına seçkisiz olarak atanması gerekir.

Bağımlı ve Bağımsız Değişkenler

- Bağımsız değişken, araştırmacının kontrolünde olan ve diğer bir değişken üzerinde etkisi olup olmadığı incelenen değişkendir.
 - Örnek: Acil bir duruma tanık olan insan sayısı.
- Bağımlı değişken, bağımsız değişkenden etkilenip etkilenmediği araştırmacı tarafından ölçülen değişkendir.
 - Örnek: Acil duruma müdahale etme davranışı
- Bağımsız değişken “**neden**”, bağımlı değişken ise “**sonuç**” değişkenidir.

Temel Araştırma ve Uygulamalı Araştırma

- Temel araştırmalarda insanlar sadece entelektüel bir merakla (sadece bilmek için) insanların neden belirli bir biçimde davrandıklarını araştırmaları.
- Uygulamalı araştırmada ise belirli bir sosyal sorunun çözümlenmesi amaçlanır.

Kültür ve Sosyal Psikoloji

- Sosyal bilimlerin birçok alanında olduğu gibi sosyal psikolojide kltrlererarası çalışmaların yapılması önemsenir. Böylelikle sosyal psikolojik süreçlerin, olguların farklı kültürlerde benzerlik ve farklılıkları belirlenmiş olur.

Sosyal Nöroloji

- İnsan biyolojik bir organizmadır ve sosyal psikologlar da biyolojik süreçler ile sosyal davranışlar arasındaki bağlantıya her geçen gün daha çok ilgi göstermektedirler.
- Elektroansefalografi (EEG), fonksiyonel manyetik rezonans görüntüleme (fMRG) gibi gelişmiş teknikler ile sosyal davranışların biyolojisi incelenmektedir.
- Ayna nöronlar, insanlarda dil gelişimi, empati ve otizm ile ilişkilendirilmektedir.

Sosyal Psikolojide Etik Sorunlar

- «Zarar verme!»
- Deneyden önce katılımcılardan “bilgilendirilmiş onay” alınmalıdır.
- Sosyal psikoloji araştırmalarında kimi zaman deneyin amacı olduğundan farklı biçimlerde sunulur. İnsanların belirli biçimlerde davranması engellenir. Bu durum özellikle “*Hawtorne Deneyleri*”nde gözlemlenmiştir. Bu durum sosyal bilimler alanına girmiştir.
- Deneysel araştırma tamamlandıktan sonra katılımcılara mutlaka “bilgilendirme-anlamlandırma” yapılmalıdır.
- «Güvensizlik sorunu?»